म्यागङ गाउँपालिकाको वस्तुगत विवरण

(जीपीएस प्रविधिमा आधारित पार्श्वचित्र-२०७८)

म्यागङ गाउँपालिका

गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय

देउराली, नुवाकोट

बागमती प्रदेश, नेपाल

आश्विन,२०७८

म्यागङ गाउँपालिका

गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय

देउराली, नुवाकोट

बागमती प्रदेश, नेपाल

दुई शब्द

राज्य पुनर्संरचनापश्चात् म्यागङ गाउँपालिका गठन गरिएपछि पहिलो पटक गाउँपालिकाको वर्तमान अवस्थाको वस्तुगत विवरण जिपिएसमा आधारित गाउँ पार्श्वचित्र (प्रोफाइल) निर्माण गर्न पाउँदा अत्यन्तै खुसी लागेको छ । राज्य पुनर्संरचनाका सिलसिलामा स्थापित यस गाउँपालिकाको यथार्थ विद्यमान अवस्था झल्काउन डिजिटल पार्श्वचित्र तयारीले गाउँको विकासको वर्तमान अवस्थालाई चित्रण गरेको छ । यो पाश्र्वचित्र गाउँपालिकाको रणनैतिक आवधिक विकास योजना निर्माणको प्रारम्भिक चरण पनि हो । आगामी दिनमा गाउँपालिकाको आवधिक विकास योजना तर्जुमा गर्न, अद्यावधिक गर्न, अनुगमन तथा मूल्यांकन गर्न समेत आधार स्रोतको रूपमा यो पाश्र्वचित्र उपयोग गरिनेछ । यस पार्श्वत्रिचले म्यागङ गाउँपालिकाको भूगोल, नदीनाला, हावापानी, भूउपयोगको अवस्था, जनसंख्या, जातजाति, संस्कृति, ऐतिहासिक धरोहर, आर्थिक अवस्था, पर्यटकीय क्षेत्रहरू, लगायतका विषयगत क्षेत्रको आधारमूत विवरण तथा तथ्याङ्क समेटेकोछ । यसलाई समय सन्दर्भ र गाउँपालिकाको आवश्यकता अनुसार अद्यावधिक, परिष्कृत र परिमार्जित गरी प्रकाशन गर्ने कामलाई यस गाउँपालिकाले निरन्तरता दिनेछ ।

योजनाबद्ध विकासको आधारको रूपमा रहने यो डिजिटल पार्श्वचित्र समयमै तयार गर्न लगाउने गाउँ कार्यपालिकाका सम्पूर्ण टिम, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत तथा जनप्रतिनिधिहरू, वडा तहमा महत्वपूर्ण जिम्मेवारी पूरा गर्ने कर्मचारी लगायत तथ्याङ्क उपलब्ध गराउने सम्पूर्ण नागरिक, संघसंस्था, तथा घर, वस्तिमा खटिएर तथ्यांक तथा सूचना संकलन गर्ने सबै सर्वेक्षक तथा अन्य सबैमा गाउँपालिकाको तर्फबाट आभार प्रकट गर्न चाहन्छु । यो वस्तुगत विवरण तयार गर्न वित्तीय सहयोग उपलब्ध गराउने पूर्णिमा कार्यक्रमका सल्लाहकार श्री सन्तोष बिष्ट, श्रीमती सीमा रजौरिया, श्री सरोज श्रेष्ठ, श्रीमती सांग्रिला थापा र श्री विशनदेव जोशी एवं श्री विष्णु पाठकलाई विशेष धन्यवाद दिन चाहन्छु । आजको युग सुहाउँदो स्मार्ट प्रविधिलाई गाउँपालिकाको विशिष्टतासँग जोडेर प्रोफाइल निर्माणमा प्राविधिक सहयोग गर्ने सेमिडका टिम लिडर श्री गङ्गादत्त अवस्थी लगायत विज्ञहरूलाई हार्दिक धन्यवाद दिन चाहन्छु । अन्तमा समग्र गाउँपालिकाको विकासको आधार चित्र कोर्न यो डिजिटल पार्श्वचित्र सहयोगी बनोस् र दीर्घकालीन सोचका साथ अगाडि बढ्न हामी सबैलाई आधार प्राप्त होस् भन्ने शुभेच्छा प्रकट गर्दछु ।

....

(आशा तामाङ)

अध्यक्ष

मिति २०७८।०६।०६

म्यागङ गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
देउराली, नुवाकोट
बागमती प्रदेश, नेपाल

मेरो दुई शब्द

म्यागङ गाउँपालिकाको योजनाबद्ध विकासका लागि आधारभूत विवरण तथा तथ्यांक आवश्यक पर्दछ । स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐनले पनि प्रत्येक स्थानीय तहले आफ्नो पालिकाको वस्तुगत विवरण सहितको पाश्र्वचित्र बनाउनुपर्ने व्यवस्था गरेको छ । गाउँपालिकाको भूउपयोगको अवस्थाले गाउँपालिकालाई आफ्नो आर्थिक साथै भौतिक विकास योजना बनाउन सहयोग गर्छ । यसै आवश्यकतालाई मध्यनजर गरी गाउँपालिकाको पाश्र्वचित्र तयार गरिएको छ । गाउँपालिकाभित्र बसोबास गर्ने घरधुरीहरू तथा गाउँपालिकाभित्र रहेका सरकारी तथा गैरसरकारी संघसंस्थाहरूबाट आवश्यक तथ्याङ्क संकलन गरी कृषि, शिक्षा, स्वास्थ्य, यातायात, सञ्चार, वन, सिंचाइ, खानेपानी, विद्युत् आदिको विवरण समावेश गरी गाउँपालिका पाश्र्वचित्र तयार गरिएको छ । यसबाट गाउँपालिकाको अध्ययन गर्न चाहने वा जानकारी लिन चाहने विद्यार्थी, अनुसन्धानकर्ता, योजना निर्माणकर्ता तथा गाउँपालिकाका नागरिकहरूलाई सूचना प्रदान गर्न गाउँपालिकालाई सहयोग पुग्नेछ भन्ने मैले आशा लिएको छु ।

अन्तमा प्रस्तुत पाश्र्वचित्र तयारी गर्ने सिलसिलामा तथ्याङ्क संकलन गर्न प्रत्यक्ष र अप्रत्यक्ष रूपमा सहयोग गर्नु हुने प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत, सम्पूर्ण जनसमुदाय, संघ/संस्था, गाउँ कार्यपालिकाका कर्मचारीहरू, कार्यस्थलमा खटिएर तथ्यांक तथा सूचना संकलन गर्ने सर्वेक्षक, पुर्णिमा कार्यक्रमका ब्यवस्थापक तथा सल्लाहकार तथा शुरुदेखि तथ्याङ्क संकलन, प्रशोधन तथा लेखन गरी पाश्र्वचित्रलाई यो रूप दिने सेमिडका परामर्शदाता विज्ञहरूलाई विशेष धन्यवाद दिन चाहन्छु ।

....
(शान्ति लामा गुरुङ)
उपाध्यक्ष
मिति २०७८।०६।०६

म्यागङ गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
देउराली, नुवाकोट
बागमती प्रदेश, नेपाल

मेरो भन्नु

स्थानीयस्तरको वस्तुगत अवस्थालाई समावेश गरेर गाउँपालिकाले पहिलो पार्श्वचित्र तयार गरेको छ । म्यागङ गाउँपालिकाको यस पार्श्वचित्रले दीर्घकालीन योजना र वार्षिक कार्यक्रमका निमित्त वस्तुपरक तथा सूचनामा आधारित लक्ष्य निर्धारण गर्न मद्दत पुयाउने अपेक्षा गरिएको छ । योजनाहरूको निरन्तर अनुगमन एवम मूल्यांकनका लागि समेत पार्श्वचित्रले वस्तुनिष्ठ आधार खडा गरेको छ ।

वस्तुगत आवश्यकता अनुसार योजना तथा कार्ययोजनाहरू अगाडि बढाउन नसकिएमा नागरिकहरूले स्थानीय तहबाट राखेका अपेक्षा पूरा हुन सक्दैनन् । यसैकारण गाउँपालिकाको वर्तमानका जनसांख्यिक आर्थिक सामाजिक, धरातलीय, तथा साँस्कृतिक अवस्थाको पहिचान गरी भविष्यका आवश्यकता आकलन गर्ने उद्देश्यका साथ यो डिजिटल पार्श्वचित्र तयार गरिएको हो ।

वस्तुगत आवश्यकता अनुसार योजना तथा कार्ययोजनाहरू र तथ्यमा आधारित निर्णयबाट नागरिकहरूका अपेक्षा पूरा गर्न सहयोग पुग्ने हुन्छ । यस पार्श्वचित्रले भविष्यमा यस पालिकालाई अघि बढाउन ठूलो सहयोग पुग्ने अपेक्षा गरेको छु ।

गाउँपालिकाको विकासको मार्गचित्र तयार गर्न र विकासका योजनाको सही छनोट र प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्न यस पार्श्वचित्रले आधार खडा गरेको छ । यस पार्श्वचित्रबाट म्यागङ गाउँपालिकालाई बुझ्ने तथा अध्ययन गर्ने जो कोहीले पनि यस गाउँपालिकाको वर्तमान अवस्था सहज रूपमा आकलन तथा विश्लेषण गर्न सक्ने देखिन्छ । यस डिजिटल पार्श्वचित्र तयारीको क्रममा आफ्नो महत्वपूर्ण समय प्रदान गर्नु हुने गाउँपालिका अध्यक्षज्यू, उपाध्यक्षज्यू, वडाका जनप्रतिनिधिज्यूहरू, सम्पूर्ण कर्मचारी साथीहरू अन्य संघसंस्थाका प्रमुख तथा अन्य कर्मचारीहरू,सर्वेक्षक र डिजिटल पार्श्वचित्रलाई यो रूप दिन सहयोग पुर्‍याउनु हुने पुर्णिमा कार्यक्रमका ब्यवस्थापक तथा सल्लाहकार तथा परामर्शदाता सेमिडका विज्ञज्यूहरूलाई हार्दिक आभार व्यक्त गर्दछु । अन्तमा, यो पार्श्वचित्र आफ्नो उद्देश्य प्राप्तिमा सफल रहोस् भन्ने शुभेच्छा व्यक्त गर्दछु ।

....

(पवनकुमार प्याकुरेल)
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत
मिति २०७८।०६।०६

विषयसूची

परिच्छेद एक : परिचय १

१.१ पृष्ठभूमि १

१.२ उद्देश्य १

१.३ अध्ययन विधि १

१.३.१ तथ्याङ्क र सूचना संकलन १

१.३.२ वस्तुस्थिति विवरण २

१.३.३ आधार वर्षको तथ्याङ्क तथा सूचना २

१.३.४ तथ्याङ्कको तालिकीकरण २

१.३.५ तथ्याङ्कको विश्लेषण ३

१.४ सूचनाका स्रोत तथा सीमाहरू ३

परिच्छेद दुई : भौगोलिक अवस्था ४

२.१ भौगोलिक अवस्थिति, क्षेत्रफल र सिमाना ४

२.२ राजनीतिक प्रशासनिक विभाजन ५

२.३ भू-उपयोगको विवरण ५

२.४ माटोको बनावट र उर्वरा शक्ति ७

२.५ भूक्षयको सम्भावित क्षेत्र ८

२.६ जलवायु ११

२.७ जलस्रोत वन जंगल तथा अन्य प्राकृतिक स्रोत साधन ११

३.१ घरपरिवारको संख्या १३

३.२ जनसंख्याको आकार र जनघनत्व १५

३.३ जनसंख्या वृद्धिदर १६

३.४ जनसंख्याको विश्लेषण १७

३.४.१ लैंगिक आधारमा जनसंख्याको बनावट १७

३.४.२ प्रजनन दर १७

३.४.३ मृत्यु (मातृ, बाल, शिशु मृत्युदर) १८

३.४.४ जनसंख्याको बनावट (उमेर समूह र वैवाहिक स्थिति) १८

३.४.५ औषत परिवार संख्या २०

३.५ जातजाति २१

३.६ मातृभाषा २१

३.७ धर्म २२

३.८ अनुपस्थित जनसंख्या २२

३.९ बसोबास गरिरहेको घरको स्वामित्व २३

३.१० घरको बनावट २४

परिच्छेद-४ : आर्थिक अवस्था २७

४.१ अर्थतन्त्रको संरचना २७

४.२ कृषि तथा पशुपालन २७

४.२.१ कृषियोग्य जमिनमा पँहुच २७

४.२.२ कृषि जग्गाको आकार २८

४.२.३ प्रमुख बालीहरू २८

४.२.४ पशुपालन २९

४.२.५ कृषि उत्पादनको बिक्री ३०

४.२.६ सिंचाइको व्यवस्था ३२

४.३ खाद्य सुरक्षाको अवस्था ३२

४.४ उद्योग र व्यापार ३३

४.५ पर्यटन ३४

४.६ वित्तीय पहुँच ३६

४.७ श्रमशक्ति र रोजगारीको अवस्था ४०

४.८ सीपमूलक तालिम ४१

४.९ घरपरिवारको आम्दानी र खर्च ४२

४.१० गरिबीको अवस्था ४३

४.१०.१ गरिबीको मापन ४३

४.१०.२ स्वास्थ्यको अवस्था ४३

४.१०.३ जीवनस्तर ४४

४.११ कोरोना र स्थानीय अर्थतन्त्रमा परेको प्रभाव ४७

परिच्छेद ५ : भौतिक पूर्वाधारको स्थिति ५१
५.१ सडक यातायात ५१
५.२ सूचना प्रविधि तथा सञ्चार क्षेत्रको अवस्था ५२
५.३ विद्युत् तथा वैकल्पिक ऊर्जाको अवस्था ५३
५.४ खानेपानी तथा सरसफाइको स्थिति ५३
५.५ नदी नियन्त्रण ५३
५.६ भवन आवास बस्ती विकास तथा सामाजिक पूर्वाधार ५४
५.७ भूकम्प र पुनर्निर्माण ५५
परिच्छेद ६ : सामाजिक विकास ५६
६.१ शिक्षा ५६
६.२ स्वास्थ्य ६३
६.३ जोखिममा रहेको वर्ग र सामाजिक सुरक्षा ६३
६.४ लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण (लैससास) ६४
६.४.१ अपाङ्गता ६४
६.४.२ निर्णयमा सहभागिता ६५
६.४.३ सामाजिक विभेद र हिंसा ६६
परिच्छेद ७ : वन, वातावरण तथा जलवायु परिवर्तन ६७
७.१ वन क्षेत्रको स्थिति ६७
७.२ जलवायु ६८
७.३ जैविक विविधता ६८
७.४ भू-क्षय बाढी पहिरो तथा जोखिमको अवस्था ६९
परिच्छेद ८ : संस्थागत सुशासन ७२
८.१ गाउँ सभाको विवरण ७२
८.२ गाउँपालिकाको संगठनात्मक संरचना ७२
८.३ दरबन्दी र पदपूर्तिको अवस्था ७३
८.४ गाउँपालिकाको आन्तरिक आयका प्रमुख स्रोतहरू ७४
८.५ गाउँपालिकामा रहेका प्रमुख गैरसरकारी संस्थाहरू ७४
८.६ गाउँ कार्यपालिकाका पदाधिकारी तथा सदस्यहरूको विवरण ७४
८.७ कर्मचारीहरूको विवरण ७५

ग्राफचित्र विवरण

चित्र २.१	गाउँपालिकाको प्रशासनिक विभाजन	४
चित्र २.३	गाउँपालिकाको भू-उपयोग नक्सा	७
चित्र २.५(क)	जमिनको भिरालोपन	८
चित्र २.७	नदी सञ्जाल	१२
चित्र ३.१(क)	घरपरिवारको घरमुली	१४
चित्र ३.१(ख)	वडागत जनसंख्या वितरण	१४
चित्र ३.२	वडागत जनघनत्व	१५
चित्र ३.३	वडागत र कुल जनसंख्या वृद्धि	१६
चित्र ३.४.१	जनसंख्याको लैंगिक वितरण	१७
चित्र ३.४.४	उमेर र लिंग अनुसारको जनसंख्या वितरण	१९
चित्र ३.५	जातजातिको विवरण	२१
चित्र ३.६	गाउँपालिकामा बोलिने मुख्य भाषाहरूको विवरण	२१
चित्र ३.७	मुख्य धर्महरूको विवरण	२२
चित्र ३.८	नागरिकहरूको बसोबास	२३
चित्र ३.१०	घरको मापदण्ड	२५
चित्र ४.४	उद्योग तथा कारखानाको अवस्थिति	३४
चित्र ४.५	पर्यटकीय स्थलहरूको अवस्थिति	३५
चित्र ४.६	वित्तीय संस्थाको अवस्थिति	३७
चित्र ४.९	आम्दानीको असमानता मापन गर्ने रेखाचित्र	४२
चित्र ५.१	सडक, पुल तथा कल्भर्टको अवस्थिति	५२
चित्र ५.७	भूकम्प प्रभावित घरधुरीको अवस्थिति	५५
चित्र ६.१	शैक्षिक संस्थाको अवस्थिति	५९
चित्र ६.२	स्वास्थ्य संस्थाको अवस्थिति	६३
चित्र ८.१	गाउँपालिकाको स्वीकृत संगठन	७१

तालिका विवरण

तालिकाः २.१	गाउँपालिकाको संक्षिप्त जानकारी	५
तालिकाः २.२	म्यागङ गाउँपालिकाको वडा विभाजन	५
तालिका २.३(क)	भू-उपयोगको अवस्था	६
तालिका २.३(ख)	वडागत भू-भागको क्षेत्रफल	६
तालिका २.४	जिल्लाको माटोको प्रकार	७
तालिका ३.१	घरमूलीको विवरणसहित घरपरिवारको संख्या	१३
तालिका ३.२	जनसंख्याको आकार र जनघनत्व	१५
तालिका ३.३	जनसंख्या वृद्धि	१६
तालिका ३.४.१	लैंगिक आधारमा जनसंख्याको बनावट	१७
तालिका ३.४.३	विगत तीन वर्षको मृत्यु	१८
तालिका ३.४.४(क)	उमेर र लिंग अनुसारको जनसंख्या वितरण	१८

तालिका ३.४.४(ख)	वैवाहिक स्थितिको लैङ्गिक खण्डीकृत विवरण	२०
तालिका ३.४.५	परिवार संख्या विवरण	२०
तालिका ३.८	नागरिकहरूको हालको बसाइ	२२
तालिका ३.९(क)	हाल बसिरहेको घरको स्वामित्वको विवरण	२३
तालिका ३.९(ख)	घर जगगाको स्वामित्व सम्बन्धी लैङ्गिक विवरण	२४
तालिका ३.१०(क)	घरको छानोको प्रकारको विवरण	२४
तालिका ३.१०(ख)	घरको जगको विवरण	२५
तालिका ४.१	अर्थतन्त्रको संरचनागत अवस्था	२६
तालिका ४.२.१(क)	कृषिमा संलग्न घरपरिवार	२७
तालिका ४.२.३ (क)	अन्न बाली उत्पादन, उपभोग र बिक्री विवरण	२८
तालिका ४.२.३ (ख)	फलफूल उत्पादन, उपभोग र बिक्री विवरण	२८
तालिका ४.२.३ (ग)	तरकारी उत्पादन, उपभोग र बिक्री विवरण	२९
तालिका ४.२.४(क)	पशुपालनको विवरण	२९
तालिका ४.२.४(ख)	पशुजन्य उत्पादन	३०
तालिका ४.२.४(ग)	अन्य कृषि उत्पादन विवरण	३०
तालिका ४.२.५(क)	कृषि उपज बिक्री गर्ने घरपरिवारको विवरण	३१
तालिका ४.२.५(ख)	कृषि उपज निर्यातको विवरण	३१
तालिका ४.२.६	सिंचाइ योजनाको विवरण	३२
तालिका ४.३	खाद्य पर्याप्तता विवरण	३३
तालिका ४.४	आर्थिक इकाईहरू	३३
तालिका ४.५(क)	धार्मिक सांस्कृतिक स्थलहरूको विवरण	३५
तालिका ४.५(ख)	पर्यटनमा महिला सहभागिताको आवश्यकता भएको बताउने घरधुरी संख्या	३६
तालिका ४.६ (क)	वित्तीय संस्थाको विवरण	३६
तालिका ४.६(ख)	बैंक खाताको विवरण	३७
तालिका ४.६ (ग)	महिला पुरुषको ज्यालामा समानता सम्बन्धी विवरण	३८
तालिकाः ४.६(घ)	सहकारीमा महिला आबद्धता विवरण	३८
तालिका ४.७	विभिन्न पेशामा संलग्नता सम्बन्धी लैङ्गिक विवरण	३९
तालिका ४.८	सीपमूलक तालिमको विवरण	४०
तालिका ४.९(क)	प्रति परिवार वार्षिक आम्दानी	४१
तालिका ४.९(ख)	प्रति परिवार वार्षिक खर्च	४२
तालिका ४.१०.३(क)	खाना पकाउन प्रयोग गरिने इन्धन	४५
तालिका ४.१०.३(ख)	शौचालय प्रयोगको विवरण	४५
तालिका ४.१०.३(ग)	पिउने पानीको सुविधा विवरण	४६
तालिका ४.१०.३(घ)	बत्तीको स्रोतको विवरण	४६
तालिका ४.१०.३(ङ)	सम्पत्तिको स्वामित्व	४७
तालिका ४.११(क)	कोभिडको कारण बालबालिकाले विद्यालय छोडेको विवरण	४८
तालिका ४.११(ख)	लकडाउनमा महिला हिंसा विवरण	४९
तालिका ५.१(क)	गाउँपालिकाको सडक पूर्वाधार	५१
तालिका ५.१ (ख)	सडक पुल तथा यातायात	५१

तालिका ५.२	सूचना प्रविधि तथा सञ्चारको अवस्था	५२
तालिका ५.३	विद्युत् तथा वैकल्पिक ऊर्जाको अवस्था	५३
तालिका ५.६	भवन, आवास तथा बस्ती विकासको अवस्था	५४
तालिका ५.७(क)	गाउँपालिकाको वडामा भूकम्पको असर (कम अंक = बढी असर)	५५
तालिका ६.१(क)	आधारभूत विद्यालयको विवरण	५७
तालिका ६.१(ख)	माध्यमिक विद्यालयको विवरण	५७
तालिका ६.१(ग)	माध्यमिक विद्यालयको विवरण	५८
तालिका ६.१(घ)	शिक्षा सम्बन्धी लैङ्गिक विवरण	५८
तालिका ६.१(ङ)	विद्यालय छाड्ने केटाकेटीहरूको विवरण (%)	५९
तालिका ६.२(क)	गाउँपालिकामा उपलब्ध स्वास्थ्य सुविधाको विवरण	६०
तालिका ६.२.(ख)	स्वास्थ्य सम्बन्धी विवरण	६१
तालिका ६.२(ग)	दीर्घ रोगहरू सम्बन्धी विवरण	६२
तालिका ६.३	राष्ट्रिय परिचयपत्र वितरणको विवरण	६४
तालिका ६.४.१(क)	अपाङ्गता सम्बन्धी लैङ्गिक खण्डीकृत विवरण	६४
तालिका ६.४.१(ख)	अपाङ्गताको प्रकार सम्बन्धी विवरण	६५
तालिका ६.४.१(ग)	अपाङ्गता परिचयपत्र सम्बन्धी विवरण	६५
तालिका ६.४.२	निर्णयमा सहभागिता सम्बन्धी लैङ्गिक विवरण	६६
तालिका ६.४.३	महिला माथि हुने सामाजिक विभेद र हिंसाको विवरण	६६
तालिका ७.१	सामुदायिक वनको सूची	६७
तालिका ७.३	खोटोको उत्पादन परिमाण	६९
तालिका ८.१	गाउँसभाबाट स्वीकृत गाउँपालिकाको कर्मचारी दरबन्दी	७१
तालिका ८.२	कर्मचारीको विवरण	७३